

PERSPECTIVELE GEOPOLITICE ALE STATALITĂȚII MOLDOVENEȘTI (II)*

Alexandru BURIAN,
doctor habilitat on drept, profesor universitar,
director al Institutului de Istorie, Stat și Drept
al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

The Moldovan statehood has its origin in the XIV century when the Principality of Moldova was created to the east of the Carpathians. As a pro-state bordering formation, it played the role of a bumper between the civilized Europe and the barbarian world. Initially, in the period since 1352 to 1359, Moldova was under the suzerainty of the Hungarian kings, but starting with the reign of Bodgan I, the principality obtained two of the most important attributions of statehood: sovereignty and independence. Even though the notions of sovereignty and independence were at that time notions somewhat different from the modern ones, it is probably not the case to overestimate their role in the political life of any state. In 1359-1538, the period when the Moldovan state was flourishing, the Principality of Moldova ascertained by itself its internal and external policy. The possibility to consolidate the fledgling Moldovan society and to establish political, economic and military relations with its neighbors appeared namely then. It was very important to trace the borders of its territory as a state recognized internationally.

3. Interesele naționale și securitatea națională a Moldovei on contextul realităților geopolitice contemporane ces on viitor.

După cum s-a menționat deja, apariția Moldovei pe harta lumii on anul 1991 a pus on fața țării și a societății moldovenești probleme noi și, totodată, le-a pus on mișcare pe cele vechi, deoarece onsuși faptul proclamării independenței unei noi formațiuni statale și chiar recunoașterea de jure a ei oncă nu onseamnă că acest stat s-a constituit sau că se va dezvolta cu suc-

Există un număr enorm de cerințe și convenționalisme, multe dintre ele nescrise, care ontr-un fel sau altul influențează asupra dezvoltării și existenței statului. Anume din această cauză orice stat, din momentul proclamării sale, tinde spre autoconservare. Acesta este interesul major al societății (națiunii) civile, care există on cadrul oricărui stat suveran și este

* Sf]rșit. Onceput on nr. 2 (2008).

determinat sub aspect politologic și geopolitic ca interes național sau interes de stat.

Cu alte cuvinte, cetățenii Moldovei, proclamând fără lor drept stat independent și suveran, trebuie să urmărească un singur scop: să-l mențină și să-l consolideze. Așa trebuie să fie din punct de vedere teoretic. În orice caz, așa stau lucrurile în multe țări. Totodată, dacă vom analiza procesele care au avut loc în Moldova la etapa inițială a independenței ei, va trebui să constatăm că constituirea noului stat a început aici nu cu consolidarea societății civile, ci cu ompărțirea ei în tabere adverse. De menționat, că o parte din problemele “fierbinți” ale Moldovei ne-au rămas “ca moștenire” de la Uniunea Sovietică trecută în neființă, precum și de la vecina noastră, România. Anume de acolo, din cele două surse, oși trag rădăcinile problemele transnistreană și găgăuză.

Oricât ar părea de straniu, în să în anii 1990-1991 și Moscova, și Bucureștiul aveau interesul ca în Moldova să nu se consolideze societatea civilă, dar să se înceapă un haos. Unii, cei care se aflau la Moscova, sperau că acesta va fi un motiv pentru a face încă o dată “ordine” și a restabili “regimul constituțional”, ceea ce în ultimă instanță ar fi contribuit la menținerea U.R.S.S. care deja se dezmembra. Alții însă, rezidând la București, nutreau speranța că astfel va fi demonstrat “adevărul istoric” și, în sforșit, va apărea posibilitatea reală de a fi “lichidate consecințele pactului Ribbentrop – Molotov” și de a onfăptui

rovnita “unire a tuturor rombnilor de pretutindeni”. De menționat, că și Moscova, și Bucureștiul au atras în joc forțe și mijloace mari, folosind la maximum factorii lor influenți, structurile financiare și propagandistice, așa că, în cele din urmă, și-au atins scopul: Moldovei i s-a dus faima în lume, grație conflictelor neordinare cu caracter interetnic și lingvistic care, spre marea noastră regret, nu pot fi localizate nici până astăzi.

De-ar fi să revenim la problematica construcției de stat a țărilor nou-create, vom spune că principala greșeală politică pe care a comis-o conducerea de atunci a Moldovei a fost aceea că, probabil, din momentul proclamării Republicii Moldova în anul 1991 nimeni nu a formulat ideea cu caracter civic general care ar uni societatea și statul: toți cei care trăiesc în Moldova sunt moldoveni, deoarece toți sunt cetățeni ai Moldovei, deși toți au origini etnice diferite.

La prima vedere, acest mod de abordare a problemei ar putea să pară inaccesibil. Și aceasta se întimplă din cauza că pe primul plan sunt puse valorile imaginare, dar nu reale ale societății civile. Vorba e că în întreaga lume pivotul principal al unui stat democratic este cetățenia, adică apartenența individului la societatea civilă a unui sau altui stat, dar nu originea etnică sau confesiunea. Celelalte aspecte se onscriu printre lucrurile secundare, ontrucot cetățenii sunt egali în drepturile și posibilitățile lor, indiferent de originea etnică, de confesiune etc. De fapt, pe

nimeni nu interesează de ce origine etnică este cutare sau cutare cetățean al SUA, al Argentinei sau, bunăoară, al Cehiei. Cel mai important este că el e american sau argentinian, sau poate ceh, dar nu faptul că strămoșii lui au fost irlandezi, incași sau poate slavi. Pe nimeni, on principiu, nu-l neliniștește, de asemenea, ce religie profesază ei: catolicismul, islamismul sau iudaismul.

Anume dezvoltarea și consolidarea conștiinței naționale, a reprezentărilor conștientizate despre propria istorie, despre starea actuală și perspectivele dezvoltării proprii țării, precum și despre locul Moldovei și al moldovenilor printre alte state și popoare ale lumii ne va da posibilitatea să depășim barierele obiective și subiective din calea statornicirii Statului Moldovenesc independent. Aceasta este singura cale pe care se poate ajunge la o adevărată statalitate și independență, temelia securității naționale și a statului.

Prin securitate națională sau statală onțelegem, on primul rond, supraviețuirea fizică a statului respectiv, apărarea și menținerea suveranității și integrității lui teritoriale, capacitatea de a reacționa on mod adecvat la orice pericol real sau potențial din afară și din interior.

Totodată, noțiunea de securitate națională a statului cuprinde asigurarea unor condiții normale pentru autorealizare tuturor cetățenilor, apărarea vieții, libertății și proprietății lor ompotriva oricăror atentate, fie din partea unei persoane, organizații sau

din partea statului.

On asigurarea securității naționale a statului este antrenat, practic, ontregul mecanism al statului, inclusiv șeful statului, parlamentul, guvernul, organele de ocrotire a drepturilor și organele autoadministrării locale. Evident că fiecare se ocupă de acest lucru numai on limitele competenței sale. Din păcate, on spațiul ex-sovietic este deformată perceperea termenului ca atare “securitatea de stat sau națională”, deoarece, on virtutea obișnuinței, ea se asociază cu abreviatuara “KGB”. Iată de ce aproape toți dintr-odată, inconștient, se ompotrivesc oricărei aluzii despre necesitatea asigurării securității naționale a statului.

On securitatea națională a statului se ontolnesc fragmentate diferite domenii și elemente de structură din care, on primul rond, fac parte: securitatea politică, economică, militară, informațională, socială, ecologică, precum și securitatea dezvoltării culturale a națiunii.

Esența securității politice constă on capacitățile și posibilitățile națiunii (societății civile) de a rezolva de sine stătător problemele oronduirii de stat, de a promova on mod independent politica internă și externă on interesul persoanei și societății.

Pentru Moldova acest lucru este extrem de important, deoarece e greu de găsit on lume un stat, unde nu numai reprezentanții partidelor și formațiunilor politice, dar și unii membri ai parlamentului și guvernului public nu recunosc onsuși statul ai

căror funcționari sunt, demonstrativ nu respectă Constituția și alte acte legislative ale țării. Acesta este un atentat direct la posibilitățile statului de a promova o politică internă independentă.

Același lucru se observă și pe planul politicii externe, când declarațiile și acțiunile unor funcționari suspuși onrăutățesc considerabil relațiile reciproce ale Moldovei cu alte țări. Anume neasigurarea securității politice convenite a făcut să apară pericolul integrității teritoriale a Moldovei, ceea ce on ultimă instanță onseamnă nu altceva decot imposibilitatea de a promova o politică externă independentă.

Securitatea economică se caracterizează prin nivelul de dezvoltare a forțelor de producție și relațiilor economice din societate, existența infrastructurii, mineralelor utile, forței de muncă calificate și a unui sistem de pregătire a ei, precum și prin caracterul integrării on sistemul relațiilor economice mondiale.

Pentru Moldova aceasta onseamnă protejarea propriului producător, precum și a pieței interne și externe. Nespus de important pentru orice țară, inclusiv pentru Moldova, este asigurarea livrărilor neontrenrute de resurse energetice. Pentru aceasta este necesar de găsit trei-partu parteneri strategici, relațiile reciproce cu care, inclusiv politice, trebuie luate sub un control deosebit.

Specificul securității militare constă on faptul că menirea ei este de a asigura interesele securității naționale a statului cu mijloace de influență militară.

Din acest punct de vedere, on legătură cu faptul că Republica Moldova și-a declarat neutralitatea, ea trebuie să ontrețină o armată nenumeroasă, bine instruită și bine onarmată. Cu toate acestea, Moldova nu se va descurca fără garanți serioși și puternici ai neutralității sale.

Acesta este minimul obligatoriu fără de care Moldova nu va putea exista ca stat independent și suveran. Totodată, acest lucru este insuficient. Mai este nevoie și de voință politică, deoarece se impune necesitatea acută de a face ordine on țară, de a pune capăt corupției, criminalității și lipsei de responsabilitate la toate nivelurile puterii de stat. Numai respectarea riguroasă a legilor de către toți cetățenii fără nici o excepție și tragerea oportună la răspundere a infractorilor pot stopa procesul de decădere a Statului Moldovenesc fragil care oncă nu a prins la puteri.

4. Moldova: Est sau Vest, neutralitate sau angajament de bloc?

Situația geopolitică din lume la finele sec. XX – onceputul sec. XXI a devenit extrem de vulnerabilă, nedefinită și imprevizibilă. Destrămarea U.R.S.S. care a dus la dispariția sistemului bipolar on relațiile internaționale nu a generat apariția on mod automat a unui nou sistem de dirijare a relațiilor interstatale, care ar asigura pacea și stabilitatea on lume. Sistemul monopolar de dirijare a lumii, promovat pe parcursul anilor 90 ai secolului trecut de către SUA, a suferit eșec. Marile puteri continuă lupta pentru redistribuirea zonelor de interes și influență, oncercond să inițieze

și să formeze un sistem multipolar de relații internaționale, bazat pe capacitatea noilor centre de putere regională de a menține stabilitatea și securitatea on zona sa de interes și influență. Dilema de bază a acestui proces de reformare a societății internaționale constă on faptul că ponă on prezent aceste centre de putere regională nu s-au determinat. Pe de o parte, SUA nu dorește să renunțe la ideea monopolarismului, utilizond on acest scop toate mecanismele interne și externe pe care le posedă (fluxurile valutare, influența economică, politică și militară, rolul său on NATO, BM, FMI, OMC și alte organizații internaționale etc.). Pe de altă parte, Uniunea Europeană, Rusia, China, India și Brazilia se conturează tot mai mult și mai mult pe arena mondială ca noi centre de putere regională, cu enorme capacități militare, tehnologice, economice, monetare etc., dispuse de a nu ondeplini ontocmai „indicațiile și recomandările” Washingtonului on cazul on care aceste indicații și recomandări contravin intereselor naționale ale acestor state. Plus la aceasta, marile puteri menționate dispun de posibilitatea de a bloca prin intermediul Consiliului de Securitate al ONU tentativele SUA de a-și promova politica sa on lume.

Extinderea NATO spre Est a reflectat (și continuă să reflecte) interesele SUA pe continentul european și nu interesele UE, care diferă considerabil de cele ale Washingtonului. Extinderea UE spre Est, confundată de mulți ca un proces echivalent cu cel al extinderii NATO,

are absolut alte conotații politice, economice și, nu on ultimul rond, militare. Aceste divergențe, cunoscute, de altfel, anterior, s-au făcut vizibile la Summitul NATO de la București din aprilie 2008, cond marile puteri europene (Germania, Franța, Italia, Spania) au susținut poziția Moscovei și nu a Washingtonului on problema extinderii NATO spre Est. Am putea concluziona, că on Europa se conturează o nouă situație geostrategică care reflectă contrapunerea curentelor ideologice paneuropa și panamerica. Marile puteri europene (Germania, Franța, Italia, Spania) și multe puteri regionale și mici (Olanda, Austria, Suedia, Grecia, Cipru, Slovacia, Serbia, Ungaria, Luxemburg etc.) demonstrează tot mai mult și mai mult dorința de a promova o politică externă care ar coincide cu interesele naționale ale statelor europene, dar nu ale SUA. „Fideli” Washingtonului pe continentul european astăzi pot fi considerați diriginții Poloniei, Cehiei, Rombniei, Albaniei, Ucrainei și Georgiei (specificăm noțiunea de diriginți ai statelor menționate reieșind din faptul că populația acestor state, conform sondajelor sociologice, nu susține politica antieuropeană și proamericană a președinților săi).

On contextul celor expuse este extrem de actuală chestiunea determinării strategiei geopolitice a Republicii Moldova on contextul relațiilor internaționale contemporane. Astăzi problema existenței de mai departe a Republicii Moldova și strategiei geopolitice a ei nu este mai puțin actuală decot pe timpurile

de odinioară, când țara noastră a fost supusă unor grele încercări. În principiu, Moldova continuă să se afle la aceeași frontieră între Est și Vest, între CSI și UE, între rublă și euro, între NATO și ... multe alte cunoscute și necunoscute. S-au schimbat forțele, s-au schimbat partenerii, s-au schimbat regulile jocului, dar nu s-a schimbat situația geopolitică a Moldovei.

Prin esența sa, procesul de elaborare a liniei geostrategice a unui stat nu este deloc simplu. Să ne amintim de istoria SUA. După Pearl Harbor, a fost nevoie de aproximativ șase ani pentru elaborarea concepției securității naționale a țării. Acest lucru nu se făcea în vâzută tuturor, ci într-o atmosferă strict confidențială, însă rezultatele acestei activități au devenit vizibile deja la vreo coteva luni după tragedia amintită. Dar istoria Rusiei contemporane? Dar schimbările care au loc în alte țări? În Moldova însă în anii precedenți nu se observă mutații serioase în această direcție, doar lozinci despre o aparentă "orientare prooccidentală" a țării, fără nici o argumentare serioasă, fără vreo activitate cot de cot serioasă chiar din partea statului.

În opinia noastră, pentru început, este necesar să se facă cea mai detaliată analiză a situației geopolitice și geostrategice din lume și, pornind de la această realitate, să fie determinat locul Moldovei în lume și în Europa. Cel mai important este să nu ne lăsăm seduși, să nu ne facem iluzii, căci euforia care a domnit câțiva ani la rând în societatea moldovenească, mai ales în perioada

inițială a independenței Moldovei, parese, a fost oarecum nu prea motivată.

În afară de aceasta, este necesar de a înțelege că a fi în centrul geografic al Europei nicidecum nu înseamnă a conduce Europa. Trebuie lăsate la o parte ideile aberante precum că Moldova va aproviziona cu producție întreaga Europă, cum, chipurile, a aprovizionat, a ombrăcat și a "adăpat" condva întreaga U.R.S.S. Să conștientizăm faptul că Europa nicidecum nu ondură foame și, în mod practic, nu are nevoie de producție moldovenească. De altfel, nici Rusia nu depinde de producția noastră.

Este necesară o analiză exhaustivă a situației existente din lume, fără reprezentări false, despre așa-zisele "intenții" și "doleanțe" ale FMI, BM, BERD și ale altor organizații financiare internaționale de a scoate Moldova din criză și impas. Face oare de învinuit aceste organizații cum că ele ar avea unele planuri tainice împotriva Moldovei, așa cum ne asigură unii politicieni? Este evident că astfel de planuri nu au nici FMI, nici BM, nici alte organizații internaționale. Totodată, nu trebuie să ne facem iluzii nici în privința faptului că aceste organizații financiare nu pot dormi liniștite din cauza situației grele din Republica Moldova și așteaptă cu nerăbdare când Guvernul Moldovei va cere ajutor din partea lor.

Este cunoscut faptul că în fosta U.R.S.S. Moldova deținea întoietatea nu numai în ce privește producția de vinuri, coniacuri și articole de tutungerie, dar și la fabricarea aparatelor

de precizie, tehnicii electrocasnice și agricole, pompe, covoare, mobilă, conserve, uleiuri aromate și tehnice (de trandafir, de levănțică) etc. Concomitent, să nu uităm și faptul că producția nominalizată era destinată aproape on exclusivitate pieței U.R.S.S. și doar parțial desfacerii pe piețele fostelor țări socialiste și țărilor de orientare socialistă. Plus la toate, producția noastră nu era cunoscută on Occident, chiar și on cazurile on care ea era exportată on această zonă, grație faptului că era utilizată marca comercială sovietică și nu cea moldovenească.

Cot privește standardele și calitatea, această producție astăzi poate fi vândută doar pe piețele unor țări ale CSI și, eventual, pe piețele unor țări din lumea a treia. Dar și această vonzare ar putea fi posibilă numai datorită faptului că on aceste țări ponă nu demult producția moldovenească avea o imagine favorabilă. On prezent Moldova, pur și simplu, este obligată să se mențină pe piața CSI, fără a se lăsa eliminată de acolo on ciuda oncercărilor de a-i face concurență. Aceasta este șansa succesului ei, viitorului ei și numai această variantă oi va permite Moldovei să primească investiții și credite din Occident.

Criza economică a cuprins nu numai Moldova și țările CSI, dar și Europa de Est, precum și astfel de titani mondiali cum sont Japonia, Brazilia, Coreea, Argentina ș.a. Cu atot mai mult, criza economică a lovit și SUA, acest bastion (on opinia multora) al „stabilității economice”. Dolarul a oncetat să mai

fie atractiv, ca pe timpuri, datorită necompetitivității sale pe arena mondială comparativ cu euro. On situația actuală este necesar de a conștientiza dinamica relațiilor economice internaționale, rolul surselor energetice on economia mondială, influența factorului militar și politic asupra economiei.

La etapa actuală, este necesar de a studia posibilitățile nerealizate ale unor sau altor țări, creond, astfel, un echilibru comercial-economic acceptabil ontre state. Pentru Moldova astăzi este important să se onțeleagă că unele sau alte țări au nevoie de producția ei actuală și viitoare. Este important să mai știm că unele țări refuză producția moldovenească nu pe motiv că ea ar fi necompetitivă, ci din cauza insuficienței generale a mijloacelor valutare pentru achitarea lor. Acesta este un moment favorabil pentru a nu scăpa din monă propriile piețe de desfacere și, concomitent, poate servi ca punct de plecare pentru onceperea propulsării mărfurilor moldovenești pe piețe noi. Lista statelor cu care Moldova poate și trebuie să-și dezvolte relațiile oncepe cu Iranul și India on Asia și se termină cu Peru și Chile on America Latină. Și numai la prima vedere pare neverosimilă colaborarea ontre aceste țări atot de ondepărtate. Aberante sont tocmai planurile de “integrare” on Europa cu mona ontinsă, cu intenții maniacale de a “cuceri” piața europeană cu producție mediocră.

Bineonțeles că Occidentul, de altfel, și Orientul vor accepta acest lucru, doar numai on cazul on care vor exista

garanții că Moldova poate demonstra că domină piața de desfacere pentru mărfurile sale. Vor fi oare de acord francezii să investească în industria moldovenească de vinuri și coniacuri ca apoi moldovenii să-i împiedice de a-și vinde în continuare producția lor proprie pe piețele europene? Dacă francezii vor fi siguri că Moldova oși va vinde producția sa în Rusia, Kazahstan sau Turkmenistan, dar nu în Europa Occidentală, atunci ar putea să plaseze cu seriozitate capitaluri solide în economia Moldovei. Același lucru se poate întâmpla și în alte domenii.

Din punct de vedere geopolitic, Moldova a fost permanent o punte între Est și Vest, deși, în practică, nu întotdeauna îi reușea acest rol. Astăzi însă a sosit timpul de a da un curs efectiv posibilităților existente, cu atât mai mult cu cât ele coincid cu interesele și necesitățile unor sau altor țări, ba chiar ale unor grupuri de țări.

Să ne amintim de trecutul neîndepărtat, când mica Finlandă (țară cu o populație aproximativ egală cu populația Moldovei) juca rolul de punte economică între U.R.S.S. și Occident. Finlandezii nu puteau să-și vândă producția lor în Occident. Este clar de ce. Nimeni, nici din Orient, nici din Occident, n-ar fi investit nici măcar un cent în economia finlandeză, dacă finlandezii ar fi dorit să "înunde" Europa sau Japonia cu mărfurile lor. Totodată, Finlanda comercializa cu succes producția sa în U.R.S.S. și, pe garanția acestei piețe enorme de desfacere, spre economia finlandeză s-au

îndreptat vertiginos imense investiții occidentale în formă de mijloace financiare și tehnologii performante. Oare Moldova nu poate deveni astăzi o nouă Finlandă?

În ce formă și sub care formulă? Fiind membru al C.S.I. sau al U.E.? Sau și membru al C.S.I., și membru al U.E.? Dar poate nici membru al C.S.I., și nici membru al U.E.? Întrebări, la care nu se poate da un răspuns univoc. Ideală ar fi situația, ca Republica Moldova să adere pe parcursul a 5-7 ani la Uniunea Europeană, păstrându-și, concomitent, piețele sale de desfacere în arealul C.S.I. Iluzii? Posibil, însă de ce nu? Statutul juridic al U.E. și C.S.I. nu contravine în sensul apartenenței simultane la ambele organizații. Concomitent, nu este neapărat ca Moldova să-și păstreze sau să costege calitatea de membru al acestor organizații. Există posibilități de a menține piețele de desfacere în arealul C.S.I. și arealul U.E. prin intermediul relațiilor bilaterale.

Pentru înfăptuirea acestor posibilități este necesar de a forța activitățile practice ale integrării europene. Planul de Acțiuni R.M.-U.E. a concretizat în mod pozitiv perspectivele noastre de integrare în structurile europene. La etapa actuală este necesar de a încheia un nou Acord de colaborare cu U.E. de asociere sau de parteneriat și cooperare, care ar determina în mod practic și concret relațiile noastre cu statele Uniunii Europene în diverse domenii. Important este ca în acest Acord să fie reflectate cele patru libertăți de circulație, despre care se discută în ultimul timp: a bunurilor,

persoanelor, serviciilor și capitalului. Un alt element important on relațiile noastre cu U.E. este armonizarea legislației naționale cu acquis-ul comunitar, chestie care este vehiculată cu zel on presa de opoziție, accentuându-se on mod special procesul nesatisfăcător de implementare a legislației.

La fel de importantă este și ontrebarea cu privire la formula perspectivă a Moldovei on sens militaro-strategic. Să aibă sau să nu aibă o armată, pentru ontreținerea căreia va trebui să cheltuiască o parte considerabilă a mijloacelor sale bugetare sau să renunțe la ea, așa cum recomandă unii lideri și formațiuni politice? Să fie și de acum onainte o țară neutră, on corespundere cu statutul său proclamat prin Constituția anului 1994 sau să renunțe la neutralitatea permanentă și să intre on vreo alianță politico-militară?

Nu este ușor să răspundem la aceste ontrebări, deoarece de hotărârea luată va depinde viitorul țării. Totodată, analiza situației geostrategice din Europa arată că Moldova continuă să fie un stat tampon, iar acest fapt presupune un interes sporit față de ea atot de o parte, cot și de cealaltă parte a baricadelor.

Va reuși oare Moldova să ramonă și mai departe țară neutră, pentru a nu se vedea implicată on litigiile dintre marile puteri, blocuri militaro-politice și grupările financiar-economice occidentale și răsăritene? Judecond după toate aparențele, credem că acest lucru este foarte dificil, deoarece on confruntarea dintre Est și Vest Moldova continuă să fie trasă cond de unii, cond de alții de

partea lor. On cazul unui eventual conflict, ea nici nu va fi ontreată, deoarece potențații zilei oși vor “soluționa” simplu și rapid problemele care țin fie de “instituirea ordinii on regiune”, “combaterea terorismului” sau de “reunificarea națiunilor dezmembrate”. Anume din acest motiv, Moldova urmează să-și asigure singură propria securitate națională, on vederea consolidării statutului neutralității permanente sau inițierea unui posibil parteneriat cu acel stat sau bloc militaro-politic, care va fi on stare să-i garanteze independența și integritatea teritorială.

Dacă Moldova va adera la NATO, atunci, posibil, vor apărea unele garanții ale viitorului său statut. Dar numai unele, deoarece ea se află prea aproape de zonele de interes indicate la timpul respectiv on Pactul Ribbentrop–Molotov. Dar va putea oare NATO să-i asigure securitatea și integritatea teritorială? Cot privește securitatea, posibil că da, on să integritatea teritorială, prea puțin probabil, deoarece Transnistria se va separa imediat de Moldova, devenind un fel de “regiune Kaliningrad la Marea Neagră”. Precedentul Kosovo este atot de vizibil și real on cazul Transnistriei, că chiar și opoziția nu poate să-l ignore.

Nu este cazul să uităm și de interesele Rusiei on regiune, de reacția Kremlinului la tentativele Ucrainei și Georgiei de a adera la NATO. De altfel, reacția Kremlinului la extinderea NATO spre Est este adecvată reacției Washingtonului privind extinderea influenței Rusiei on Europa, Asia, America Latină și alte

zone ale lumii. Washingtonul încearcă să stabilească un „cordon sanitar” între Rusia și U.E. pentru a se asigura de o posibilă apropiere a acestora, tot și pentru a impune Rusia să se preocupe de problemele sale interne și de zonele mai puțin atractive pentru SUA. Onsă precedentul Kosovo a permis Kremlinului de a utiliza noi porghii de influență și presiune. Recunoașterea Abhaziei, Osetiei de Sud și a Crimeii au devenit absolut reale în cazul aderării Ucrainei și Georgiei la NATO. Este oare cazul să ignorăm acest moment având nesoluționat conflictul transnistrean?

Șarar sa a Tratatului de pace din 1947, care în art. 1 a fixat frontierele de est ale României, devenite de la 1991 încă frontiere moldo-române, dacă vom examina acțiunile unor formațiuni „de opoziție”, tot și publicațiile unor surse mass-media „independente” din țară, vom constata, că tentativele de a submina statalitatea moldovenească, de a distruge Republica Moldova ca stat suveran și independent, transformând-o într-o „mahala” a „României Mari”, sînt foarte clare, foarte bine dirijate și finanțate și, posibil, susținute de către anumite forțe din tagma „mai marilor lumii”.

Mai mult ca atot, se vehiculează permanent ideea că Moldova ar putea adera la Uniunea Europeană „...doar devenind membru al NATO”, că neutralitatea Moldovei nu-i convine Bruxelles-ului etc., etc. Afirmații absolut nefondate și neargumentate: Turcia, membru al NATO, din 1962 (sic!) a onaintat cererea de aderare la Comunitățile Europene fără a avea careva succese considerabile în acest domeniu. Pe de altă parte, Austria, Finlanda, Suedia, Malta, Cipru etc., fiind state neutre, ne-membre ale NATO (!), au devenit membre ale UE. Comentariile sînt de prisos!

On plus, nimeni nu a anulat, deocamdată, „zonele de interese” ale NATO, S.U.A., Rusiei sau ale altor state și blocuri militaro-politice. Nimeni nu poate exclude eventualitatea unui alt „pact de neagresiune”, după chipul și asemănarea faimosului „pact Ribbentrop–Molotov” (de exemplu, între Rusia și S.U.A. sau România și NATO), în protocolul secret al căruia ar fi specificat, că Moldova „prezintă interes” pentru o anumită putere în timp ce un alt stat „nu are interese” în regiunea dată.

On acest context, chestiunea aderării Republicii Moldova la NATO devine

și mai mult problematică și vulnerabilă. Statutul de neutralitate permanentă a Moldovei, stipulat în Constituția Republicii Moldova din 1994, este necesar de a fi confirmat și pe plan internațional, prin obținerea garanțiilor din partea marilor puteri și ale organizațiilor internaționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiliuc, Victoria. *Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor*, Chișinău, „Reclama”, 1999.

2. Bogdan, Damian, P. *Acte moldovenești dinaintea de Ștefan cel Mare*. - București, 1938.

3. Bull, Hedley. *Societatea anarhică. Un studiu asupra ordinii și politica mondială*, Editura „Știința”, Chișinău, 1998.

4. Burian, Alexandru. *Geopolitica lumii contemporane: Curs de lecții*. - Chișinău, F. E.-P. „Tipografia Centrală”, 2003. -P. 327-356.

5. Burian, Alexandru. *Relațiile internaționale, politica externă și diplomația. Curs de lecții. Ediția a 3-a, revăzută și adăugită*. - Chișinău, CEP USM, 2007. -P. 368-373.

6. Burian, Alexandru. *Principiul egalității suverane în sistemul relațiilor internaționale* // „Legea și Viața”, 2004, nr. 4.-P. 4-7.

7. Burian, Alexandru. *Unele aspecte privind politica externă în contextul evoluției sistemului internațional* // „Legea și Viața”, 2004, nr. 12.-P. 4-6.

8. Burian, Alexandru. *Schimbările geopolitice din lumea contemporană și problemele statalității moldovenești în contextul proceselor de integrare europeană* // „Revista Națională de Drept”, 2004, nr. 11.

9. Burian, Alexandru. *Geopolitical transformations in the South-East Europe and Institutional reforms in the Republic of Moldova* // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, nr. 1-2, 2007.-P. 49-52.

10. Burian, Alexandru. *Republica Moldova în contextul geopolitic contemporan* // „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, nr. 1-2, 2006. -P. 48-51.

11. Cantemir, Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. - Chișinău, Editura „Literatura artistică”, 1988.

12. Costăchescu, M. *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*. - Iași, 1931.

13. Grigoraș, N. *Din istoria diplomației moldovenești. Publicațiile Institutului de Istorie Națională “A. D. Xenopol”*. - Iași, 1948.

14. *Istoria Moldovei în date / Elaborată: Vasile Stati*. - Chișinău, “Tipografia